

BIULETYN PTA № 2

**Mija kolejny rok akademicki,
rok wytężonej pracy, sukcesów i porażek.**

**Na nadchodzące wakacje,
życzymy dobrego wypoczynku w słoneczne
dni, ciekawych przygód, nabrania sił, by po
powrocie z jeszcze większym zapalem
zabrać się do realizacji życiowych planów.**

Maria Kaczmarek i Urszula Czerniak

Fot. Janowski 2007

Polskie Towarzystwo Antropologiczne
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań
tel. 061 8295713 fax. 061 8295730 e-mail: pta@amu.edu.pl

Skład Zarządu Głównego 2007 – 2011

Przewodnicząca PTA:

prof. dr hab. Maria Karczmarek

Zastępcy Przewodniczącej PTA:

prof. dr hab. Danuta Kornafel

prof. dr hab. Joachim Cieślík

dr hab. Henryk Głąb

Członkowie Zarządu PTA:

prof. dr hab. Maria Chrzanowska

prof. dr hab. Elżbieta Haduch

prof. dr hab. Blandyna Jerszyńska

prof. dr hab. Krzysztof Kaczanowski

dr hab. Barbara Kwiatkowska

prof. dr hab. Teresa Łaska-Mierzejewska

prof. dr hab. Bogusław Pawłowski

prof. dr hab. Janusz Piontek

dr Jacek Szczurowski

Sekretarz PTA:

dr Anita Szwed

Skarbnik PTA:

dr Magdalena Skrzypczak

Komisja Rewizyjna PTA:

Przewodnicząca:

prof. dr hab. Krystyna Cieślík

Członkowie stali:

prof. dr hab.

Anna Siniarska-Wolańska

prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska

Członkowie zastępcy:

prof. dr hab. Wiesław Buchwald

dr hab. Krzysztof Szostek

Sąd Koleżeński PTA:

Przewodnicząca:

prof. dr hab. Anna Burdukiewicz

Członkowie stali:

prof. dr hab. Zofia Ignasiak

prof. dr hab. Ewa Ziólkowska-Łajp

Członkowie zastępcy:

prof. dr hab. Guido Kriesel

dr Anita Szczepanek

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy

19. maja GPS bezbłędnie zaprowadził nas na Kuźniczą 35 do Katedry Antropologii UWroc. Spotkałyśmy się, Kaczmarek, Skrzypczak i Szwed z poprzednimi władzami PTA, z paniami: Kornafel, Kwiatkowską, Szklarską i panem Szczurowskim. W zebraniu uczestniczyła również pani Szustkiewicz - księgowa PTA.

Celem wizyty było przejęcie dokumentacji Towarzystwa, sporządzenie protokołu zdawczo-odbiorczego i zamknięcie procesu przeniesienia siedziby Zarządu Głównego PTA z Wrocławia do Poznania. Dziękujemy bardzo Koleżeństwu z Wrocławia za przesympatyczną atmosferę, w jakiej przebiegało to historyczne wydarzenie. Możemy tylko ubolewać, że nie zostało ono utrwalone na fotografii a tylko w naszych sercach.

Nie udało się, wskutek oporu materii, stworzyć aktualnej bazy danych adresowych członków Towarzystwa. Bardzo proszę o dyscyplinę, gdyż do końca września zobowiązane jesteśmy do przeprowadzenia spisu członków naszego Towarzystwa. Do tej pory otrzymałyśmy listy z zaledwie trzech oddziałów.

Ponawiam prośbę o informacje do biuletynu. Proszę wygospodarować trochę czasu na podzielenie się z nami swoimi dokonaniem, recenzją ciekawej książki lub artykułu naukowego, wszyscy na to czekamy!

Wprawdzie dopiero w przyszłym roku odbędzie się konferencja w Łodzi ale czas pomyśleć o roku 2011. Gorąco zachęcam do rozważenia przez oddziały możliwości zorganizowania kolejnej konferencji naukowej PTA w 2011 roku. Będę wdzięczna za propozycje, nad którymi będziemy dyskutować jesienią.

Również na okres po wakacjach zostawiam trudne sprawy i ciemne chmury gromadzące się nad naszym Towarzystwem...

Przewodnicząca
Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
prof. dr hab. Maria Kaczmarek

Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTA

Sprawozdanie z posiedzenia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego

W dniu 14. maja 2008 roku, podczas 11 Funeraliów Lednickich odbyło się posiedzenie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, w którym uczestniczyło 11 członków Zarządu Głównego.

Podczas posiedzenia omawiano:

1. Sprawy związane z rozliczaniem konferencji PTA.

Przewodnicząca PTA prof. dr hab. Maria Kaczmarek przedstawiła propozycję przyjęcia formalnych procedur związanych z organizacją konferencji przez oddziały PTA. Propozycja ta została jednogłośnie zaakceptowana przez członków Zarządu Głównego PTA

2. Pani prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska przedstawiła zarys planowanej w 2009 roku Konferencji PTA w Łodzi.

Przyjęto, że konferencja PTA odbędzie się w dniach 10-12 września w Łodzi. Konferencja zapowiada się niezwykle atrakcyjnie, zatem już dziś w imieniu organizatorów oraz Zarządu Głównego PTA zapraszamy wszystkich członków

- oraz sympatyków Towarzystwa do aktywnego uczestnictwa.
3. Powołano Komisję statutową, do prac nad przygotowaniem nowego statutu Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Przewodniczącym komisji został dr hab. Henryk Głąb.
  4. Podjęto decyzję o zwołaniu Walnego Zgromadzenia członków PTA w trybie online w celu przegłosowania wysokości składki dla studentów i emerytowanych członków PTA.
  5. Dyskusja nad programem naukowym czasopisma *Anthropological Review*.
Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Antropologicznego prof. dr hab. Maria Kaczmarek dziękując wszystkim uczestnikom zamknęła posiedzenie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, po czym uczestników posiedzenia uwieczniono na pamiątkowej fotografii.

Anita Szwed

Z DZIAŁALNOŚCI KOMITETU ORGANIZACYJNEGO EAA 2010

Zebranie Komitetu Organizacyjnego 17. Międzynarodowej Konferencji Europejskiej Asocjacji Antropologicznej EAA, Poznań 2010

Dnia 27. maja 2008 roku odbyło się kolejne spotkanie Komitetu Organizacyjnego 17. Międzynarodowej Konferencji EAA, która odbędzie się w 2010 roku w Poznaniu.

W zebraniu uczestniczyli prof. dr hab. Maria Kaczmarek (Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Konferencji), prof. dr hab. Joachim Cieślik, prof. dr hab. Krzysztof Łastowski, prof. dr hab. Wiesław Osiński, dr Urszula Czerniak, dr Magdalena Skrzypczak

oraz dr Anita Szwed (uwiecznione na fotografii wykonanej przez mgr Magdalenę Durda).

Zebranie miało charakter roboczej rozmowy, podczas której omawiano sprawy związane z organizacją konferencji EAA w Poznaniu. 17 Konferencja EAA odbędzie się w Poznaniu, w dniach od 29. sierpnia do 1. września 2010 roku. Planowana tematyka sesji naukowych koncentrować się będzie wokół zdrowia człowieka. Planowane są sesje sate-

litarnie, w tym sesja dotycząca zdrowia i jakości życia młodzieży organizowana przez polsko-norweski zespół naukowy, działający w ramach wspólnego projektu ADOPOLNOR.

Zreferowano wykonane działania związane z bazą hotelową i imprezami towarzyszącymi.

Zaproponowano przygotowanie materiałów informacyjnych przeznaczonych do rozpropagowania podczas Konferencji w Odense. Ustalono wstępnie podział obowiązków wśród osób przewidzianych do prowadzenia sekretariatu konferencji, Zebranie zakończyło się wspólną fotografią.

Magdalena Skrzypczak

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI

W dniach 14-15 maju 2008 r. na terenie Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy po raz jedenasty odbyły się warsztaty archeologiczno-antropologiczne Funeralia Lednickie. Inicjatywa tych spotkań wyrosła w toku dyskusji w poznańskim oddziale Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich (inicjatorem tych dyskusji był dr hab. Wojciech Dzieduszycki). Bardzo szybko jako współorganizatorzy warsztatów włączyli się: Polskie Towarzystwo Antropologiczne i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Funeralia gromadzą reprezentantów różnych dziedzin wiedzy zajmujących się badaniami cmentarzysk, oraz zainteresowanych problematyką związaną z obrzędowością i zwyczajami sepulkralnymi, a także tych którzy w swych badaniach sięgają zagadnień poruszanych w trakcie naszych spotkań.

Za początki Funeraliów należy uznać prezentację badań interdyscyplinarnych prowadzonych na wczesnośredniowiecznym cmentarzysku szkieletowym Dziekano-

wice, stan. 22. W 1994 roku na terenie MPP przedstawiono rezultaty badań archeologiczno-antropologicznych, oraz wyniki analiz przyrodniczych, fizyko-chemicz-

nych, demograficznych i rezultaty prób badań DNA przeprowadzonych na materiale ze wspomnianego cmentarzyska. Sprawozdanie z tego spotkania ukazało się w Wielkopolskich Sprawozdaniach Archeologicznych t. 3/1995, s. 253-256. Natomiast rezultaty badań tego cmentarzyska są publikowane m. in. w kolejnych tomach Studiów Lednickich i Wielkopolskich Sprawozdaniach Archeologicznych.

Po pewnej przerwie, a w wyniku wspomnianych dyskusji, w 1999 roku podjęliśmy się zorganizowania spotkania obejmującego szerszą problematykę badań cmentarzysk różnych okresów i obszarów. Pojawiła się wówczas nazwa Funeralia Lednickie. Za tematykę tego spotkania przyjęto

dyskusję nad pochówkami nietypowymi, odbiegającymi swą specyfiką od większości spotykanych na danym cmentarzysku, czy kręgu kulturowym. Owoce tych warsztatów była publikacja „Czarownice – Funeralia Lednickie 2” (2000). Od tego czasu spotkania funeralne odbywają się systematycznie, każdorazowo są poświęcone innej problematyce, a materiały prezentowane podczas dyskusji w miarę możliwości są publikowane. Trzecie Funeralia dotyczyły demografii. Zaprezentowane wówczas materiały, oraz artykuły wyrosłe na ich bazie zostały opublikowane w siódmym tomie Studiów Lednickich (s. 63-75; 95-141). Kolejne, czwarte Funeralia dotyczyły zagadnień związanych z przemianami obrządku pogrze-

bowego i sposobów chowania zmarłych jakie obserwujemy w obrębie ciałopalenia i inhumacji. Wygłoszone wówczas referaty zostały opublikowane w publikacji „Popiół i Kość” (2002). Podczas piątego z kolei spotkania podjęto dyskusję nad różnicami i podobieństwem w obrzędowości związanej z chowaniem kobiet i mężczyzn. W trakcie tych Funeraliów omówiono metody pozwalające określić płeć i wiek zmarłych, ich kondycję zdrowotną, czy status społeczny. Poruszano także zagadnienia związane z rolą kobiet i mężczyzn w poszczególnych okresach i różnych kręgach kulturowych. Materiały opublikowano w tomie „Kobieta – Śmierć – Mężczyzna” (2003). Szóste warsztaty dotyczyły pochówków dzieci. W trakcie dyskusji rozważano zagadnienia związane z samymi grobami dzieci (pozornym czy rzeczywistym brakiem grobów dzieci na niektórych cmentarzyskach), ze zwyczajami związanymi z ich chowaniem (różnice i podobieństwa z pochówkami dorosłych), a także z postrzeganiem i rolą dzieci w społeczeństwach różnych kultur i okresów. Materiały zgromadzone w wyniku tego spotkania ukazały się w postaci publikacji „Dusza maluczka a strata ogromna” (2004). Materiały

będące efektem siódmych Funeraliów poświęconych darom opublikowano w postaci tomu *Do, ut des. Dar – pochówek – tradycja* (2005). Rozważania podczas tych warsztatów dotyczyły przede wszystkim darów występujących bezpośrednio w grobach. Ale podjęto także dyskusję nad rolą, znaczeniem i funkcją darów w kulturze. Dary odgrywały ważną rolę sakralną, zwyczajową lub prestiżową. Ósme spotkanie lednickie poświęcono dyskusji nad społecznym znaczeniem i postrzeganiem osób starszych w społeczeństwach różnych regionów i okresów historycznych. A także nad odzwierciedleniem ich roli w pochówkach – lokalizacji, wyposażenia, sposobu traktowania zmarłych osób starszych. Zgromadzone w wyniku tego spotkania opublikowano w postaci tomu *Starość wiek spełnienia* (2006). Problematyka kolejnych, dziewiątych warsztatów dotyczyła rekonstrukcji nekrostruktury kulturowej – grobów, pochówków, obiektów towarzyszących (paleniska, ustryny, miejsca tryzny itp.), oraz uwarunkowań przyrodniczo-biologicznych decydujących o miejscu chowania zmarłych i wpływających na stan zachowania szczątków ludzkich (warunki fizyko-chemiczne), a

także kwestie związane z interpretacją odsłanianych pozostałości materialnych. Efektem dyskusji podczas tego spotkania była publikacja *Środowisko pośmiertne człowieka* (2007). Podczas dziesiątych Funeraliów podjętym tematem były wydarzenia niosące za sobą znaczne demograficzne skutki odbijające się na życiu społeczeństw (kłęski naturalne, epidemie, wojny), a także różne wydarzenia i choroby dotyczące indywidualnych osobników. Podsumowaniem tych warsztatów jest publikacja *Epidemie, kłęski, wojny* (2008).

Ostatnie jedenaste warsztaty były sprowokowane dyskusją podczas poprzednich warsztatów i dotyczyły niezwykle istotnych zagadnień dla każdej dziedziny naukowej i nosiły nazwę *Metody. Źródła. Dokumentacja*.

Archeologia przestała być metodą gromadzenia nowych danych, opiera się na wnioskowaniu na podstawie logicznie stawianych argumentów. Archeologia tworzy system naukowego postępowania analizującego przejawy zachowań społecznych, wierzeniowych i przekonań. W dyskusji przewijały się zagadnienia związane ze metodami postępowania, uzasadniania prawomocności ustaleń, a także interpretacji i sposobami

przekazywania informacji od źródła do współczesnego odbiorcy.

Wszystko co zawiera informację o przeszłości i z czego czerpiemy o niej widzę stanowi nasze źródła. Podczas ostatnich Funeraliów stawialiśmy szereg pytań, m. in. czy źródło dostarcza informacji obiektywnych? Czy źródło jest nośnikiem informacji odnośnie dawnych symboli, pojęć, znaczeń, czy też jest swego rodzaju skamienieliną którą należy określić pod względem cech rodzajowych, typologicznych, zaklasyfikować w czasie i przestrzeni.

Wykonywanie dokumentacji jest jedną z podstawowych czynności w trakcie procesu badawczego. Wobec uczestników jedenastych Funeraliów postawiliśmy pytania w rodzaju – Czy jest to jedynie zapis obserwowanej sytuacji i wynika tylko z możliwości technicznych i wiedzy dokonującego („czuwającego”) nad dokumentacją? A może dokumentacja jest efektem odzwierciedlającym strategię badań, wynik selekcji i hierarchizacji opartych na wiedzy i zrozumieniu zachodzących w przeszłości zjawisk.

W 11 Funeraliach wzięło udział 157 uczestników reprezentujących zarówno środowiska uniwersyteckie, akademie nauk,

ośrodki badawcze, muzealne, konserwatorskie, czy firmy prywatne. Oprócz uczestników z Polski w tegorocznych Funeraliach wzięli także udział goście z Czech, Niemiec i Białorusi. Wygłoszono 14 referatów programowych. A w dyskusji wzięło udział ponad 25 osób które również zaprezentowały przygotowane materiały tematycznie związane z poruszaną problematyką. Podczas dyskusji wyraźnie zarysowało się odmienne podejście archeologów i antropologów do poruszanej tematyki – i to w odniesieniu zarówno odnośnie metodologii, metod badawczych jak i ujmowania zakresu badań czy pojmowania pewnych definicji. Ujawnił się też problem dokumentacji powstającej podczas badań – brak określenia minimalnego standardu powoduje jej różnorodność, co nie wpływa korzystnie na procesy analiz, opracowania, ale też i prezentacje i wyciągane wnioski.

W podsumowaniu podkreślano jednak celowość kontynuowania interdyscyplinarnych spotkań podczas których przedstawiciele wielu różnych dyscyplin mogą przedyskutować zagadnienia związane z daną tematyką badań funeralnych. Dodatkowo zaznaczono, iż publikowanie referatów w samodzielnym wydawnictwie

jest jak najbardziej słuszną ideą.

Przystępując do zorganizowania Funeraliów w 1999 roku wiedzieliśmy, że proponowana tematyka wywoła spore zainteresowanie wśród archeologów i antropologów. Zdawaliśmy sobie sprawę, iż wychodzimy naprzeciw wzrastającemu zainteresowaniu zagadnieniami związanymi z badaniami i opracowywaniem cmentarzysk. Jednak nie myśleliśmy o tak licznym uczestnictwie reprezentantów nie tylko tych dwóch wiodących dziedzin. Problematyka cmentarzyskowa to z jednej strony badania terenowe i opracowanie pozyskiwanych materiałów. Zależą one od dostępności i możliwości pozyskiwania materiału, zasięgu cmentarzyska i liczby pochówków, a także od świadomości możliwości samego badacza, szczegółowość prowadzonej dokumentacji, współpracy z innymi specjalistami w terenie i na etapie opracowania. Ale z drugiej strony podczas pracy w terenie i w trakcie analizy materiałów zaczynają pojawiać się zagadnienia dotyczące szerszych problemów związanych z kulturą, religią, zagadnieniami społecznymi, demograficznymi, czy gospodarką, bądź polityką. Spotkania lednickie ukazały jak potrzebny jest dialog nie tylko pomiędzy ar-

cheologią i antropologią, ale do tego dialogu coraz częściej powinniśmy zapraszać (zależnie od potrzeb) maksymalnie dużą liczbę badaczy – reprezentujących różne dziedziny.

Funeralia gromadzą około 120-150 uczestników, przedstawiciele nie tylko dwóch głównych dziedzin – archeologii i antropologii. Coraz częściej pojawiają się antropodzy kulturowi, historycy, ale także metodolodzy, filolodzy, biolodzy, lekarze. Spotkania nie zawsze polegają na dialogu pomiędzy uczestnikami, bardzo często jest to monolog. Ale coraz częściej do świadomości uczestników dociera potrzeba formułowania prezentowanych zagadnień w sposób zrozumiały dla przedstawicieli innych dyscyplin. Nasze spotkania, w zamierzeniu organizatorów, miały mieć charakter warsztatów. Trudno jednak wypracować jednolitą konwencję przy tak zróżnicowanym charakterze dziedzin. Niemniej jednak coraz częściej podczas naszych spotkań uczestnicy unikają suchej prezentacji rezultatów swoich badań. Coraz częściej prezentowane są materiały problemowe, warsztatowe, a także zagadnienia metodyczne i metodologiczne związane z rozstrzygnięciem konkretnych zagadnień związanych

z problematyką poszczególnych spotkań.

Wygłaszane i publikowane materiały są bardzo zróżnicowane. Niekiedy dotyczą zagadnień bardzo szczegółowych, innym razem noszą charakter syntetyzujący. Są prace czysto materiałowe, ale są i metodologiczne. Są prace o zaawansowanym poziomie naukowym, ale też wyraźnie początkujące. To wszystko wynika z otwartego charakteru spotkań. Uczestnikami ich są zarówno naukowcy zaawansowani w badaniach, mający za sobą znaczny dorobek naukowy jak i grono młodych ludzi dla których publikowana przez nas praca jest pierwszą samodzielną pracą. Wśród uczestników spotkań są przedstawiciele ośrodków naukowych, akademickich, ale także muzeów, służb konserwatorskich, prywatnych przedsiębiorstw, czy osoby pozostające bez stałego miejsca zatrudnienia. Duże zainteresowanie Funeraliami, a także pozytywna presja aby kontynuować nasze spotkania chyba dobrze wróży na przyszłość. Mamy nadzieję że nadal znajdziemy współpracowników i dobrodziejów wspomagających nas w trudnej sytuacji organizacyjnej.

Jacek Wrześciński

Dr Grażyna Łysoń – Wojciechowska
 (4.09.1937 – 19.03.2008)
 – wspomnienie –

Dr Stanisława Grażyna Łysoń-Wojciechowska urodziła się 4. września 1937 r. w Hrubieszowie. Jej dzieciństwo i młodość, podobnie jak wielu innych z Jej pokolenia nie było łatwe, przypadło bowiem na czas wojny i trudne lata rzeczywistości powojennej. Po ukończeniu szkoły średniej podjęła studia na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 1962 r. po otrzymaniu tytułu magistra rozpoczęła pracę w Wojskowym Instytucie Medycyny Lotniczej, gdzie prowadziła m.in. badania układu kostnego metodą densytometryczną in vivo z rtg kości ręki u dorosłych. Pod kierunkiem autora metody, prof. dr hab. Napoleona Wolańskiego, wykonała badania pilotów (1975) i polskich polarników III ekspedycji na King Georg na Antarktydzie (1984). Problematyka ta była przedmiotem Jej doktoratu obronionego w 1974 r. na UAM w Poznaniu. W roku 1982 rozpoczęła pracę w Pracowni Antropologicznej Centrum Zdrowia Dziecka w Międzyzlesiu. W trzy lata później została kierownikiem Gabinetu Antropologii IP ZCD. W ramach współpracy z prof. dr hab. Napoleonem Wolańskim, ówczesnym kierownikiem Zakładu Ekologii Człowieka IE PAN, wypożyczony został fotodensytometr Zeissa oraz archiwum radiogramów kości ręki dzieci zdrowych (ok. 2500 rtg), które posłużyły do opracowania norm grubości i gęstości optycznej kości dzieci polskich w wieku od 3-18 lat (1989 – materiały niepublikowane).

W latach 1985-2000 dr Grażyna Łysoń-Wojciechowska prowadziła wykłady i ćwiczenia z antropologii klinicznej na kursach organizowanych przez Zespół Endokrynologii nt. Postępy w endokrynologii dziecięcej a wyniki antropometrycznej diagnostyki różnicowej zostały wykorzystane do egzaminu specjalizacyjnego dla pediatrów.

Jej dorobek naukowy obejmuje 31 publikacji, w tym wyniki badań wykonane w ramach kierowanego przez nią grantu nt: Wymiary i proporcje ciała u dzieci z somatotropinową niedoczynnością przysadki i dzieci niskich z prawidłowym wydzielaniem hormonu wzrostu w wieku 7-17 lat oraz komunikaty konferencyjne.

Do najważniejszych osiągnięć dr Łysoń-Wojciechowskiej należą (1) opracowania dotyczące możliwości włączania cech antropometrycznych do diagnostyki określonych jednostek chorobowych, na przykład zespołu Noonan, Turnera, dzieci z somatotropinową niedoczynnością przysadki (SNP) i dzieci niskich z prawidłowym poziomem hormonu wzrostu (Łysoń-Wojciechowska G., Romer T.E., Skawiński W., Wiśniewski A., 1998 Antropometryczna diagnostyka różnicowa zespołu Noonan i zespołu Turnera) (2) wprowadzenie do rutynowych badań klinicznych w CZD metodę densytometryczną z radiogramów kości ręki u dziecka przewlekłe chorego (Łysoń-Wojciechowska G., Skawiński W., T.E. Romer T.E., Wolański N., 2004), w której z jednego radiogramu kości ręki oprócz wieku kostnego i gęstości optycznej (mineralizacji) ocenia się również wymiary kości, w tym grubość warstwy korowej; dzięki temu można ocenić zmiany w strukturze kości w okresie rozwojowym i zastosować tę metodę do różnicowania zaburzeń metabolizmu białkowego i mineralnego, (3) opracowanie we współpracy z Skawińskim, Świniarskim i Romerem własnych programów komputerowych: I – BODY do oceny budowy i proporcji ciała, II – FAT program kontroli wzrostu i stanu odżywienia, III – HEAD – do oceny budowy i proporcji głowy, IV DENSITY – do oceny układu kostnego metodą densytometryczną z Rtg kości ręki i V - AUKSOLOGICZNY – opracowany przez endokrynologów do oceny rozwoju dziecka z zaburzonym procesem wzrastania, głównie z niedoborem wzrostu. Programy pozwoliły na skrócenie czasu badania zarówno indywidualnego jak i ocenę zbiorczą pacjentów w danym zespole chorobowym oraz zunifikowały ocenę antropologiczną dziecka badanego w IP-CZD. Liczba pacjentów w tym okresie wzrosła z 2,5 do 3,5 tysięcy rocznie.

Za największy wkład dr Grażyny Łysoń-Wojciechowskiej do nauki należy uznać jej badania densytometryczne kośćca dorosłych i dzieci, zarówno podstawowe jak i aplikacje związane z technikami pomiarowymi. Praca Łysoń-Wojciechowska G., Romer T.E., Skawiński W., Wymiary i gęstość optyczna drugiej kości śródreżca w diagnostyce różnicowej niedoboru wzrostu uzyskała wyróżnienie w konkursie na najlepszą pracę z zakresu endokrynologii dziecięcej opublikowaną w *Pediatric Polish* w 2000 roku.

Dr Grażyna Łysoń-Wojciechowska pozostanie w naszej pamięci jako Dobra Koleżanka, o niesamowitej sile życiowej, zawsze pełna pomysłów i nowych tematów do pracy.

Elżbieta Arasimowicz

WIADOMOŚCI

Z Wrocławskiego Oddziału PTA

Skład Zarządu PTA

Oddział Wrocław

Przewodnicząca: dr Monika Krzyżanowska (Katedra Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego)

Vice-Przewodniczący: mgr Stanisław Gronkiewicz (Zakład Antropologii PAN)

Skarbnik: dr Monika Łopuszańska (Zakład Antropologii PAN)

Sekretarz: dr Paweł Dąbrowski (Katedra Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego)

Oddział liczy 35 członków.

Od momentu objęcia władzy przez nowy zarząd odbyły się następujące spotkania członków oddziału:

21. listopada 2007 – dr n. med. Anna Ziomkiewicz – Wichary z Zakładu Antropologii PAN we Wrocławiu wygłosiła referat pt. „Miłość, zdrowie, estrogen”.

3. stycznia 2008 – dr Zdzisław Lewandowski z Zakładu Biologii i Ekologii Człowieka Katedry Podstaw Fizjoterapii AWF we Wrocławiu przedstawił referat zatytułowany „Ocena zmian podobieństwa wybranych elementów twarzy przy użyciu portretu kompozycyjnego”.

12. marca 2008 – dr hab. Sławomir Koziół z Zakładu Antropologii PAN we Wrocławiu przedstawił wykład pt. „Asymetria jako miara jakości biologicznej człowieka”.

28. maja 2008 – prof. dr hab. Tadeusz Bober oraz dr Bogdan Pie-

traszewski z Katedry Biomechaniki AWF we Wrocławiu wygłosili referat zatytułowany „Biomechanika chodu człowieka”.

W dniach 27 -30 listopada 2007 dr hab. Barbara Kwiatkowska wygłosiła 3 wykłady w Instytucie Antropologii Uniwersytetu Masarykowa w Brnie na zaproszenie, w ramach programu Innovation Lectures (INNOLEC) pt. Proceedings in Polish Anthropology.

Na uwagę zasługuje publikacja: Jezior D., Krajewska M., Madziarska K., Kurc – Darak B., Jańczak D., Patrzalek D., Borysławski K., Klinger M. (2007) – Posttransplant overweight and obesity: myth or reality? Transplantation Proceedings 39, 2772 – 2775.

26 maja br. w gmachu Collegium Anthropologicum Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Zdzisława Lewandowskiego (z Zakładu Biologii i Ekologii Człowieka Katedry Podstaw Fizjoterapii AWF we Wrocławiu) pt: Zmiany wybranych elementów twarzy a ocena ich podobieństwa z użyciem uśrednionego portretu kompozycyjnego. Promotorem pracy była: dr hab. prof. nadzw. Danuta Kornafel (Katedra Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego), recenzentami: dr hab. prof. nadzw. Anna Burdukiewicz (AWF Wrocław) oraz dr hab. prof. nadzw. Bogusław Pawłowski (Katedra Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego).

Monika Krzyżanowska

Z Krakowskiego Oddziału PTA

Skład Zarządu PTA
Oddział Kraków

Przewodnicząca: prof. dr hab. Elżbieta Gleń-Haduch (Uniwersytet Jagielloński)

Vice-przewodniczący: prof. dr hab. Stanisław Gołąb (Akademia Wychowania Fizycznego Kraków)

Skarbnik: dr Janusz Brudecki (Akademia Wychowania Fizycznego Kraków)

Sekretarz: dr Anita Szczepanek (Uniwersytet Jagielloński)

Oddział liczy 21 członków.

Na uwagę zasługują następujące publikacje członków krakowskiego oddziału PTA:

Żarów R., B. Cichocka, 2008. A comparative analysis of estimation of age at menarche by various methods in women participating in the Krakow longitudinal growth study, Poland, *American Journal of Human Biology*, 20(2): 146-8.

Chrzanowska M., S. Kozieł, ST. J. Uliaszek, 2007. Changes in BMI and the prevalence of overweight and obesity in children and adolescents. *Economics and Human Biology* 5: 370-378.

Płonka M., M. Kowal, A. Suder, W. Bielański, M. Dobrzańska, A. Kamińska, J. Głodzik, P. Jagielski, B. Piórecka, M. Schlegel-Zawadzka, 2007. Puberty and the relationships between serum leptin levels and body composition in adolescent sportswomen. *Polish Journal of Environmental Studies*, Supl. vol. 16, No 5C.

Gacek M., M. Chrzanowska, S. Matusik, 2007. Wybrane zachowania żywieniowe aktywnych zawodowo mężczyzn z populacji krakowskiej w zależności od wieku. *Roczniki PZH*, 58(3): 549-556.

Gacek M., M. Chrzanowska, 2007. Wybrane antropometryczne wskaźniki stanu odżywienia i zachowania żywieniowe otyłych mężczyzn z populacji wielkomięskiej. *Żywnie i Człowiek i Metabolizm*, Nr 3/4, 983-990.

Gacek M., M. Chrzanowska, 2007. Wybory żywieniowe aktywnych zawodowo mężczyzn z populacji krakowskiej w zależności od wieku. *Probl. Hig. Epidemiol.* 88(3): 327-331.

Gołąb S., J. Brudecki, 2007. Międzypokoleniowa tendencja przemian w pokwitaniu chłopców. (w:) *Dziesiąte Warsztaty Antropologiczne im. Prof. J. Charzewskiego: „Biospołeczne aspekty rozwoju współczesnej młodzieży polskiej w okresie dojrzewania”*, AWF Warszawa.

Aktualnie w Katedrze Antropologii AWF w Krakowie realizowany jest grant uczelniany (badania własne 204/KA/2006) pt: Uwarunkowania zmian w budowie ciała dzieci i młodzieży z Krakowa obserwowanych w ostatnim dwudziestolecu - kierownikiem badań jest dr Małgorzata Kowal.

W grudniu 2007 roku odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Katarzyny Sterkowicz-Przybycień pt. Zróżnicowanie budowy somatycznej

czołowych zawodników uprawiających sporty walki. Promotorem pracy był dr hab. prof. nadzw. Ryszard Żarów.

Ryszard Żarów

Do sprawozdania krakowskiego pragniemy dodać informację o nadaniu Panu dr Henrykowi Głąbowi stopnia doktora habilitowanego. Miało to miejsce w dniu 5 lutego 2008r. W imieniu wszystkich Koleżanek i Kolegów z PTA serdecznie gratulujemy i życzymy sukcesów w dalszej pracy naukowej i w życiu osobistym.

Z Poznańskiego Oddziału PTA

Skład Zarządu PTA Oddział Poznań

Przewodnicząca: dr Magdalena Kosińska (Zakład Biologii Rozwoju Człowieka Instytut Antropologii Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Sekretarz: dr Anna Demuth (Katedra Antropologii i Biometrii Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu)

Skarbnik: dr Magdalena Krzykała (Katedra Antropologii i Biometrii Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu)

Oddział liczy 47 członków

Od momentu objęcia władzy przez nowy zarząd odbyły się następujące spotkania członków oddziału:

26. marca br. – mgr Mariusz Weiss z Instytutu Filozofii UAM w Poznaniu wygłosił wykład zatytułowany „Ewolucyjny kontekst norm moralnych”.

28. kwietnia br. - prof. dr hab. Blandyna Jerszyńska z Instytutu Antropologii UAM w Poznaniu wygłosiła wykład pod tytułem „Morfologiczne wyznaczniki stresu środowiskowego możliwe do badań na materiale kostnym”.

We wrześniu br. planowany jest wykład pani dr Marty Krenz-Nie-dbała pt.: „Hypoplasja szkliwa jako wyznacznik stanu zdrowia w populacjach współczesnych i szkieletowych”.

Anna Demuth

Z Łódzkiego Oddziału PTA

Skład Zarządu PTA Oddział Łódź

Przewodnicząca: dr Małgorzata Roślak (Katedra Antropologii Uniwersytet Łódzki)

Zastępca Przewodniczącej: dr hab. Elżbieta Żądzińska, prof.nadzw. UŁ (Katedra Antropologii Uniwersytet Łódzki)

Sekretarz: dr Wiesław Lorkiewicz (Katedra Antropologii Uniwersytet Łódzki)

Skarbnik: dr Iwona Rosset (Katedra Antropologii Uniwersytet Łódzki)

Oddział liczy 15 członków

W ramach kontynuacji organizowanego przez Katedrę Antropologii UŁ, Łódzki Oddział PTA oraz Sekcję Antropologiczną Studenckiego Koła Biologów „ANTROPOŁOWCY” cyklu „SPOTKANIA ANTROPOLOGICZNYCH”, w tym roku mieliśmy zaszczyt gościć znakomitych na-

ukowców, którzy wygłosili następujące wykłady:

- 18 stycznia 2008 r. wykład pt.: „Menopauza w trzech odsłonach” wygłosiła Przewodniczącą PTA Prof. dr hab. Maria Kaczmarek (Zakład Biologii Rozwoju Człowieka Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu);

prof. Kaczmarek

- 18 kwietnia 2008 r. wykład pt.: „Ewolucyjne podejście do zachowań i preferencji człowieka” wygłosił Prof. dr hab. Bogusław Pawłowski – (Katedra Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego i Zakład Antropologii PAN we Wrocławiu);

prof. Pawłowski

- 30 maja 2008 r. wykład pt.: „Wczesnorolnicze populacje ludzkie z Osłonek na Kujawach” wygłosił Prof. dr hab. Ryszard Grygiel (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi).

prof. Grygiel

W dniu 28 marca 2008 odbyły się po raz pierwszy w cyklu „Spotkań Antropologicznych” warsztaty naukowe. Zajęcia pt.: „Technika wykonywania odlewów ciała ludzkiego” poprowadził Prof. dr hab. Henryk Stolarczyk (emerytowany pracownik Katedry Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego).

prof. Stolarczyk

prof. Stolarczyk

Aktualne informacje o terminie i miejscu spotkań są zamieszczane na stronie wydziałowej BiOŚ UŁ w zakładce Aktualności/Konferencje...
<http://www.biol.uni.lodz.pl/>

Niezmiernie miło nam poinformować, że w dniu 22 kwietnia 2008 r. na stanowisko Dziekana Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego, na kadencję 2008-2012, została wybrana Prof. nadzw. dr hab. Elżbieta Żądzińska – Kierownik Katedry Antropologii UŁ.

W dniach 21-28 kwietnia 2008 r. odbyła się organizowana przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe VIII edycja Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi. Festiwal miał na celu m.in. prezentację łódzkich uczelni wyższych i placówek badawczych poprzez ich publiczne udostępnienie oraz integrację środowiska akademickiego Łodzi i to zarówno wewnątrz jak i ze społeczeństwem miasta. W ramach VIII edycji FNTiS w Łodzi pracownicy Katedry Antropologii UŁ zorganizowali następujące imprezy:

- warsztaty pt.: „Wszyscy jesteśmy kolorowi, czyli rzecz o pigmentacji skóry” poprowadzone przez Dr Anetę Sitek, które miały na celu zapoznanie uczestników z aktualnym stanem wiedzy na temat czynników wpływających na poziom pigmentacji skóry człowieka. W trakcie imprezy zaprezentowany został sprzęt służący do oceny wskaźnika melaniny i wskaźnika rumienia. Uczestnicy warsztatów mogli poddać się ocenie pigmentacji skóry i włosów.
- wystawę pt.: „Człowiek istota wyjątkowa - w świetle badań antropologów” przygotowaną przez Dr Beatę Borowską-Strugińską oraz Sekcją Antropologiczną „ANTROPOŁOWCY” Studenckiego Koła Biologów UŁ. Zadaniem wystawy było zaprezentowanie metod badawczych wykorzystywanych przez antropologów mających na celu zarówno odkrywanie tajem-

nic biologii naszych przodków, jak również człowiek w czasach nam współczesnych.

25 kwietnia 2008 roku Prof. dr hab. Elżbieta Żądzińska, kierownik Katedry Antropologii UŁ, wygłosiła referat główny pt: „Środowiskowe uwarunkowania rozwoju aparatu żucia we współczesnych populacjach ludzkich” na Ogólnopolskim Seminarium Auksologii i Ekologii Człowieka. Seminarium było organizowane przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Organizatorami byli Prof. dr hab. Napoleon Wolański i X Dyrektor Instytutu EiB Prof. dr hab. Józef Dołęga, współorganizatorem - Centrum Edukacji Ekologicznej.

Członkowie Sekcji Antropologicznej „ANTROPOŁOWCY” Studenckiego Koła Biologów Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentowali 3 referaty na III Ogólnopolskiej Studenckiej Konferencji Antropologicznej, która odbyła się na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w dniach 18-20 stycznia 2008 r.

Zarząd Łódzkiego Oddziału PTA

Z Gdańskiego Oddziału PTA

Wybrane informacje dotyczące działalności członków PTA Oddział w Gdańsku:

7 maja 2007r. odbyło się zebranie Oddziału Gdańskiego PTA, na którym dr Jolanta Hreczecha, dr Magdalena Skwarek przedstawiły referat pt. „Kilka uwag o muzeach anatomicznych Europy”.

4.grudnia 2007r. odbyła się obrona pracy doktorskiej mgr Damiana Jeżyka pt. „Zmienność mięśni brodawkowatych przegrodowych w prawej komorze serca człowieka i innych ssaków” w Akademii Medycznej w Gdańsku, na Wydziale Lekarskim.

2. października 2007r. dr Ewa Wójtowicz otrzymała Brązowy Krzyż Zasługi, dr Barbara Duda została członkiem Komitetu Antropologii PAN.

Na uwagę zasługują następujące publikacje członków Oddziału Gdańskiego PTA:

Jerzemowski J., 2007, Kidney function and risk of the cardiovascular system disease, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 3, 87-90.*

Morawiec B., J. Jerzemowski, R. Olszański, 2007, Szczepienia ochronne, Rozdział 4, [w:] *Zarys medycyny tropikalnej, (red.) R. Olszański, B. Morawiec, Z. Dąbrowiecki, K. Korzeniewski, Wojskowy Instytut Medyczny, Gdynia, 51-63.*

Duda B., 2007, Physical activity and physical capacity of women aged 50-59 years, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 2, 102-104.*

Duda B., 2007, Subjective evaluation of health and physical activity in men aged 40-59 years, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 2, 105-108.*

Orkwiszewska A., 2007, Changes of body components in a time structure training of hockey players, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 5, 391-396.*

Rogowska E., 2007, Body build in early school age children and occurrence of faulty posture, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 7, 52-55.*

Wójtowicz E., 2007, The differentiation of skinfold thicknesses in basketball women players from the first year daily studies at the Academy of Physical Education and Sport in Gdańsk in relation to not training peers, [w:] *Annales, Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin, Medicina, sectio D, vol. LXII, suppl. XVIII, t. 9, 113-117.*

Barbara Duda

Z Torunia

W dniach 16-19 czerwca 2008 roku w Zakładzie Antropologii Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska UMK w Toruniu gościła dr Darlene Weston z Department of Archaeology, Durham University i Department of Human Evolution Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology w Lipsku. W czasie swojego pobytu dr Weston pobierała próbki kości ze szkieletów z cechami infekcji *Mycobacterium tuberculosis*, które odkryto na terenie Polski. Materiał pochodził z kolekcji osteologicznych Zakładów Antropologii Uniwersytetu w Toruniu i Łodzi. Badania te są częścią projektu naukowego „Biomolecular archaeology of tuberculosis in Britain and Europe” koordynowanego przez prof. prof. Charlotte Roberts i Terry Brown z Wielkiej Brytanii. Badania te polegają na próbie izolowania i analizy DNA prątków gruźlicy, który

(od lewej) dr Darlene Weston (Durnham, Lipsk), dr Alicja Drozd (Toruń), dr Beata Borowska (Łódź), dr Tomasz Kozłowski (Toruń)

Dr Darlene Weston w trakcie pobierania próbki z kości

mógł się zachować w kościach chorych osób. Paleopatolodzy zainteresowani są materiałami odkrytymi na cmentarzyskach prehistorycznych, średniowiecznych i nowożytnych. Naukowcy uważają, że badania te pozwolą poznać pochodzenie *Mycobacterium tuberculosis*, dadzą podstawy do wnioskowania o ewolucji i różnicowaniu się szczepów na terenie Wielkiej Brytanii i Europy w powiązaniu ze zmianami społeczno-ekonomicznymi i środowiskowymi. Uzyskane wyniki zostaną porównane z analogicznymi danymi dla Nowego Świata, które zostały pozyskane w trakcie badań prowadzonych w USA

w oparciu o kolekcje znajdujące się na Uniwersytecie w Arizonie.

Polskie materiały włączone do badań pochodzą z cmentarzysk w Kałdusie, Grucznie, Skrwilnie, Mogilnie i Strzelnie (z zbiorów toruńskich) oraz Chełma i Zienek (z kolekcji znajdujących się w Łodzi). Są to przede wszystkim przykłady zmian gruźliczych kręgosłupa (tzw. choroba Potta), stawu skokowego i stawów biodrowych. Chronologia obejmuje czasokres od XI do XVIII wieku. Krajowe próbki będą analizowane w Uniwersytecie w Manchesterze.

Szczególnie wart jest podkreślenia fakt zaproszenia polskich antropologów do współpracy w tym zagranicznym projekcie oraz podejmowanie ścisłej współpracy pomiędzy ośrodkami w Polsce – Toruń i Łódź. Korzystając z gościnnych ław Biuletynu, ośrodek toruński szczególnie serdecznie chciałby podziękować pani prof. Elżbiecie Żądzińskiej oraz dr Beacie Borowskiej. Z niecierpliwością oczekujemy na wstępne wyniki badań.

Tomasz Kozłowski

PIKNIK 2008

14 czerwca 2008 odbył się w Warszawie 12 Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki „Kopernik”. Jest to największa na świecie plenerowa, naukowa impreza, której głównym zadaniem jest przekazanie społeczeństwu magii i zdobyczy nauki.

W bieżącym roku instytucje naukowe i szkoły wyższe prezentowały swoje osiągnięcia w 215 olbrzymich namiotach i na dwóch scenach, rozłożonych malowniczo na Rynku Nowego Miasta i na Podzamczu w kierunku do Wisły. Oprócz polskich instytucji goszczono znakomitych popularyzatorów nauki z 17 krajów. W sumie odbyło się tysiąc różnych pokazów, widowiskowych doświadczeń, najróżniejszych prezentacji. Można było zbadać swoje DNA, usiąść za sterami najnowocześniejszych samolotów, wykonać ciekawe doświadczenia chemiczne, a nawet zapoznać się z budową komety.

Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie, od 12 już lat corocznie uczestniczy w Piknikach. Zakład Antropologii zawsze w nich był obecny i w ramach prezentacji nauki Uczelni, przygotowuje własny pokaz w jednym z namiotów. Namiot Antropologiczny odwiedziły w bieżącym roku, jak zresztą zawsze, niepoliczalne wprost liczby osób. Mimo że Piknik trwał prawie całą dzień, bo od godziny 11.00 do 20.00, warszawiacy nie chcieli nas wypuścić do domu, do ostatniej chwili chcieli dowiedzieć się coś o sobie lub swoim potomstwie.

Okazało się, że nauka którą odnieść można wprost do siebie, dowiedzieć się o sobie lub swojej rodzinie, jest bardziej dla odwiedzających Piknik interesująca niż wiele innych wspaniałych, lecz nieosiągalnych, czy trudnych do zrozumienia prezentacji.

Informacje jakich udzielaliśmy w naszym Antropologicznym namiocie, to klasyczne pomiary wysokości i masy ciała, analiza składu tkankowego, opinie o stanie rozwoju fizycznego potomstwa, o przewidywanej dorosłej wysokości ciała dzieci. Dorosłych i młodzież interesowała diagnoza, czy są zbyt szczupli czy może mają nadwagę lub otyłość a jeśli tak, to jak dużą. Do takich diagnoz mamy w Zakładzie Antropologii przygotowane pomoce, dzięki którym szybko i pewnie możemy udzielić odpowiedniej i wiarygodnej odpowiedzi. Porady i opinie dla ludności przygotowują pracownicy Zakładu Antropologii: dr Anna Pastuszek, dr Joanna Lewandowska, dr Henryk Piechaczek,

Elżbieta Kęsicka i i pisząca te słowa prof. Jadwiga Charzewska z wybitną pomocą Studenckiego Koła Naukowego Antropologów. Namiot Antropologiczny w powyższym składzie przyczynił się znacząco do osiągnięcia w tym roku I Miejsca przez Akademię Wychowania Fizycznego, spośród wszystkich prezentacji Pikniku. Miejsce to wynikało z wskazań uczestników pikniku i górowało o ponad 30 % nad kolejną instytucją zajmującą drugie miejsce.

**Prof.dr hab. Jadwiga Charzewska
Zakład Antropologii AWF-Warszawa**

INTERESUJĄCE PROJEKTY BADAWCZE

Jest nam niezwykle miło poinformować, że 9. kwietnia 2008 roku przyznane zostały fundusze na realizację polsko-norweskiego grantu pt.: U progu dorosłego życia: zdrowie i jakość życia młodzieży w zróżnicowanym społecznie i ekonomicznie środowisku (ADOPOLNOR)

Wniosek o przyznanie grantu został zatwierdzony podczas drugiego konkursu na dofinansowanie projektów i programów dla priorytetów Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Pomysłodawcą i kierownikiem projektu jest Pani prof. dr hab. Maria Kaczmarek z Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dzięki długotrwałym staraniom Pani Profesor, możliwe było nawiązanie współpracy z partnerskim uniwersytetem Agder University w Kritstiansand w Norwegii. Kierownikiem norweskiej grupy pracowników biorących udział w projekcie jest prof. dr. Ernst Hílkon Jahr, światowej sławy językoznawca, Doktor Honoris Causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Konsorcjum projektu tworzą trzy uczelnie wyższe: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz Agder University w Kritstiansand w Norwegii.

Projekt podejmuje problem konsekwencji rozwarstwienia społecznego dla zdrowia fizycznego i dobrostanu psychicznego chłopców i dziewcząt w okresie młodzieńczym i dorastania. Celem przedsięwzięcia jest wieloaspektowa ocena stanu zdrowia i jakości życia młodych ludzi w zależności od statusu społeczno-ekonomicznego rodzin, w których się wychowują oraz własnych zachowań związanych ze zdrowiem. Nowością projektu jest jego wieloaspektowy charakter: szeroko pojęte zdrowie fizyczne (pozytywne i negatywne wskaźniki zdrowia) i dobrostan psychiczny oraz czynniki związane ze zdrowiem, w szczególności własne zachowania zdrowotne, wpływ mediów na postawy młodych ludzi wobec własnego zdrowia itp.) i pierwsze w Polsce badania wirusologiczne. Badaną grupę stanowić będzie blisko 4000 chłopców i dziewcząt w wieku 10 -18 lat, uczących się w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich na terenie Wielkopolski. Projekt, rozpoczęty w 2008 roku, potrwa trzy lata. Projekt będzie realizowany w ścisłej współpracy z lokalnymi samorządami w celu praktycznego wykorzystania wyników badań do działań związanych z polityką zdrowotną w województwie wielkopolskim.

Do wykonania zaplanowanych w ramach projektu zadań powołane zostały trzy grupy badawcze. Pierw-

Wizyta Pani Profesor Marii Kaczmarek u norweskich partnerów, 19-21 maja 2008, Kristiansand, Norwegia

szą stanowią pracownicy i doktoranci Wydziału Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Do drugiej grupy należą pracownicy Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, do trzeciej – pracownicy Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, także w Poznaniu. Osobami czuwającymi nad realizacją poszczególnych zadań są: prof. dr hab. Maria Kaczmarek (UAM), prof. dr hab. Anna Goździcka-Józefiak (UAM), prof. UM dr hab. n. med. Alicja Krzyżaniak (UM), prof. dr hab. n. med. Aldona Sivińska (UM), prof. dr hab. Joachim Cieślik (UAM) oraz prof. dr hab. Wiesław Osiński (AWF).

Wszyscy wykonawcy projektu już ochoczo i z zapałem zabrali się do pracy. Machina ruszyła. Szczegóły dwustronnej współpracy zostały dopracowane podczas majowej wizyty Pani Profesor Kaczmarek u partnerskich przyjaciół w kraju zapierających dech w piersiach fior-

dów. Informacje i zdjęcia z pobytu Pani Profesor w Kristiansand można znaleźć na stronie partnerów projektu: www.uia.no/no. 16. września odbędzie się w Poznaniu uroczysta konferencja otwierająca projekt oraz seminarium naukowe na temat: Addressing innovation challenges for adolescent health research, z udziałem norweskich partnerów projektu. Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy. Informację o seminarium prześlemy na początku września. Niebawem uruchomiona zostanie strona internetowa zaprojektowana specjalnie na potrzeby projektu.

Pełnym wigoru wykonawcom grantu, a w szczególności Pani Profesor Kaczmarek kierującej projektem, pozostaje życzyć wytrwałości, siły i nie słabnących chęci. A wszystkim zainteresowanym – cierpliwego czekania na owocne efekty.

Magdalena Durda

Spotkanie polskich uczestników projektu 27. maja 2008 r. w Collegium Biologicum, UAM w Poznaniu.

KALENDARIUM

Lipiec 9-12 (Estoril, Portugalia): 13-ty Kongres Europejskiej Akademii Nauk o Sporcie. Informacja: Pani Isabel Marais, Faculdade de Motricidade Human, Estrada da Costa, 1495-688 Cruz Quebrada Dafundo, Portugalia (Tel.: +351-214-149-104 , Fax: +351-214-149-269, Email: ecss2008@fmh.utl.pt, web: <http://www.ecss-congress.eu/>)

Lipiec 26-29 (Tsukuba, Japonia): 7-dmy Światowy Kongres Aktywności Fizycznej i Starzenia. Informacja: isapa2008@convention.co.jp, www.isapa2008.org

Sierpień 3-8 (Edynburg, Szkocja, UK): XXII Kongres Międzynarodowego Towarzystwa Primatologicznego. Informacja: IPS 2008 Congress Secretariat (Jordanhill Campus, 76 Southbrae Drive, Glasgow G13 1PP, Scotland UK, Tel.: +44 (0) 141-434-1500, Fax +44 (0) 141-434-1519, E-mail: info@ips2008.co.uk)

Sierpień 23-25 (Delft, Holandia): 9 Międzynarodowy Kongres Antropologii Fizjologicznej. Informacja: Johan F.M. Molenbroek, Delft University of Technology (Tel.: +31-152-783-086, Fax: +31 (0) 152 787 179, E-mail: j.f.m.molenbroek@tudelft.nl)

Sierpień 25-27 (Kopenhaga, Dania): 17 Europejskie Spotkanie Towarzystwa Paleoantropologicznego. Informacja: Pia Bennike (bennike@antrolab.ku.dk)

Sierpień 28-31 (Odense, Dania): 16 Kongres Europejskiego Towarzystwa Antropologicznego. Informacja: Jesper L. Boldsen, University of Odense, Campusvej 55, DK 5230 Odense M, Denmark (E-mail: jbaldsen@health.sdu.dk, web: <http://www.eaa208.sdu.dk>)

Wrzesień 3-4 (Olomouc, Czechy): 8. ročník mezinárodní konference v oboru zdravotní tělesné výchovy a funkce antropologie „Diagnostyka pohybového systému – metody vyšetření, primární prevence, prostředky pohybové terapie“. Informacja: KAF FTK UP, tr. Miru 115, 771 11 Olomouc (E-mail: kaf@upol.cz, Tel.: +420585636153, Renata Kabrtová)

Listopad 19-23 (San Francisco, CA, USA): 107 Spotkanie Amerykańskiego Towarzystwa Antropologicznego. Informacja: <http://www.aaanet.org/mtgs/mtgs.htm>

Wrzesień 2-5 2009: V. International Congress of Dr. Aleš Hrdlička Prague-Humpolec (CZ) Scientific conference will be held in Prague and memorial of Aleš Hrdlička will take place in Humpolec.

Informacja: President of organizing committee: Assoc. Prof. Pavel Bláha Department of Anthropology and Human Genetics, Faculty of Science Charles University in Prague, Czech Republic

Uśmiechnij się

Synu, czas
porozmawiać
o seksie

O.K. tato a co
chciałbyś wiedzieć?

Redakcja:
prof. dr hab. Maria Kaczmarek
Instytut Antropologii UAM Poznań
makac@amu.edu.pl

Skład i łamanie:
dr Urszula Czerniak
Katedra Antropologii i Biometrii
AWF Poznań
czerniak@awf.poznan.pl

Autorom tekstów serdecznie dziękujemy
i liczymy na dalszą współpracę.
Uwagi prosimy kierować pod adres:
Katedra Antropologii i Biometrii
AWF Poznań
czerniak@awf.poznan.pl